

ITHEL DDU (fl. c. 1300-40), bardd

Enw: Ithel Ddu

Rhyw: Gwryw

Galwedigaeth: bardd

Maes gweithgaredd: Barddoniaeth

Awdur: Robert Thomas Jenkins

Yn ôl pob tebyg brodor o Fôn. Dywed **Iolo Goch** ei fod o wlad **Meilyr**, er ei fod yn ei gysylltu hefyd â Llŷn ac Ynys Enlli. Gelwir ef yn faredd enwog gan lolo, ond yr unig dystiolaeth sydd gennym ynglŷn â'r dyfarniad hwn yw un cywydd a ddigwydd mewn dwy lawysgrif, **Peniarth MS 77** (441) a **Peniarth MS 78** (135). Ymddengys nad bardd proffesiadol mohono, ond yn hytrach gwâr a honnai fod yn sgweiar, a garai hela a chwmniaeth (yn ôl lolo), ac a oedd, fel eraill o'i ddisbarth, yn noddwr beirdd. Ef (yn ôl lolo ei hun) a roddodd orchymyn i lolo Goch i gyfansoddi'r cywydd gogan ffiaidd yn ymosod ar fam y bardd Gruffudd Gryg, a argraffwyd gan **Charles Ashton** yn ei argraffiad o waith lolo (rhif xl). Gweler ymhellach yr ethygl ar **Gruffudd**. Ni ellir derbyn fel dystiolaeth hanesyddol y farwnad a ganodd lolo i ithel yn tybio ei fod wedi marw ar ymns Enlli - wedi ei lofruddio - fel yr awgymrir, gan Gruffudd Gryg. Ymddengys yn sicr mai cellweirus yw'r darn hwn, fel y cywydd gogan a nodwyd uchod.

Awdur

Yr Athro Emeritus Robert Thomas Jenkins, (1881 - 1969)

Ffynonellau

Archifau LIGC: Peniarth MS 77: Barddoniaeth Lewis Glyn Cothi (441)

Archifau LIGC: Peniarth MS 78: Barddoniaeth (135)

H. Lewis, Thomas Roberts, Ifor Williams (goln), *Cywylldau Iolo Goch ac Eraill, 1350–1450* (Bangor 1925), liv-lvi, 652

Cymru yn hanesyddol, parthedegol, a bywgraphyddol (1875)

J. Davies, *Antiquæ linguæ Britannicæ et linguae Latinæ, dictionarium duplex* (1632)

Edward Jones, *Musical and poetical relicks of the Welsh bards* (London 1784)

'Gweirydd ap Rhys,' *Hanes Llynyddiaeth Gymreig, 1300–1650* (1885)

Darllen Pellach

Ethygl Wicipedia: **Ithel Ddu**

Dolenni Ychwanegol

Wikidata: [Q13129286](#)

Dyddiad cyhoeddi: 1953

Hawlfraint Ethygl: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/>

Mae'r Bywgraffiadur Cymreig yn cael ei ddarparu gan Lyfrgell Genedlaethol Cymru a Chanolfan Uwchefrydiau Cymreig a Cheltaidd Prifysgol Cymru. Mae ar gael am ddim ac nid yw'n derbyn cymorth grant. Byddai cyfraniad ariannol yn ein helpu i gynnal a gwellâ'r wefan er mwyn i ni fedru parhau i gydnabod Cymry sydd wedi gwneud cyfraniad nodedig i fywyd yng Nghymru a thu hwn.

Ewch i'n **tudalen codi arian** am ragor o wybodaeth.

LLGC
NLW

LLYFRGEL
THE NATION

Nosbarwr
Llyfrgell Cymru
Sponsored by
Welsh Government